

Motion till riksdagen 2011/12:U206

av **Hans Linde m.fl. (V)**

Turkiet

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Inledning	2
4	Konstitutionella förändringar	3
5	Turkiet och de mänskliga rättigheterna	4
6	Rättsliga övergrepp	6
7	Turkiet och de fackliga rättigheterna	7
8	Situationen för kurderna och andra minoriteter i Turkiet	8
9	Våld mot kvinnor i Turkiet.....	10
10	Situationen för hbt-personer	11

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land och som medlem i EU, i kontakterna med Turkiet ska verka för att landet genomför demokratiska reformer av sin konstitution.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land och som medlem i EU, ska kräva att de som fängslats i Turkiet på politisk grund omedelbart ska frisläppas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land och som medlem i EU, ska verka för att Turkiet lever upp till sina internationella åtaganden om att skydda pressfriheten.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör använda samtliga diplomatiska kanaler för att påskynda en förändring av det turkiska rättssystemet till ett system baserat på rättssäkerhet och mänskliga rättigheter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska kräva att den turkiska regeringen ser över sin lagstiftning så att den skyddar de fackliga rättigheterna i Turkiet samt att de fängslade fackligt aktiva ges nya, rättssäkra rättsgångar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera inom EU för att villkora ett turkiskt EU-medlemskap med att kurdernas och andra minoriteters rättigheter ska respekteras och att det politiska systemet ska genomgå en grundläggande reformering för att exkluderingen av minoriteter ska upphöra.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, inom ramen för Turkiets förhandlingar om EU-medlemskap, ska kräva att den turkiska regeringen presenterar en tydlig handlingsplan för hur våldet mot kvinnor ska minska i landet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som enskilt land och som medlem i EU, bör se till att Turkiet lever upp till sina internationella åtaganden vad gäller att tillgodose hbt-personers rättigheter.

3 Inledning

Bilden av Turkiet idag är mycket splittrad. Under flera år togs ett antal positiva steg som verkade vittna om en demokratisering av landet. Skarpa lagar, bland annat mot våld mot kvinnor, har antagits och den turkiska regeringen

har tillåtit vissa radio- och tv-kanaler att sända sina program på kurdiska – något som för 30 år sedan hade varit helt otänkbart. En stor del av förbättringarna kom som ett resultat av att Turkiet försöker leva upp till de så kallade Köpenhamnskriterierna, som är ett grundkrav för medlemskap i Europeiska unionen.

Å andra sidan kommer rapporter om upprepade och grova brott mot de mänskliga rättigheterna. Minoriteter förtrycks fortfarande hänsynslöst och många turkiska kvinnor utsätts dagligen för våld och övergrepp, trots den skärpta lagstiftningen. Reaktionen från den turkiska regeringen och den turkiska ambassaden i Sverige efter att riksdagen formellt erkänt folkmordet 1915 mot armenier, assyrier, syrianer, kaldéer och pontiska greker, vittnar om en gravt missriktad nationalistisk stolthet och en ovilja att till fullo ta itu med övergrepp som begåtts under historiens gång. Parlamentsvalet 2011 blev en framgång för den allians som leddes av det pro-kurdiska partiet BDP, men det skedde i ljuset av en valrörelse som präglats av en alltmer hätsk och nationalistisk retorik från det styrande AK-partiet, och i den kurddominerade staden Diyarbakir svarade regeringen med att använda tårgas mot dem som valt att följa framgången för BDP och deras allierade.

Centrala i Turkiets relationer med EU och Sverige är de pågående förhandlingarna om ett turkiskt EU-medlemskap. Vänsterpartiet stödjer att Turkiet ska kunna bli medlem i EU, under förutsättning att befolkningen i Turkiet stödjer ett medlemskap och landet uppfyller kraven på demokrati och mänskliga rättigheter. Tyvärr konstaterar vi att Turkiet har en lång väg kvar. EU-medlemskapsförhandlingarna ger EU och Sverige en möjlighet att sätta press på Turkiet att göra upp med de grundläggande orättvisor och förtryck som finns i det turkiska samhället idag. Men tyvärr är det en möjlighet som EU och Sverige alltför sällan utnyttjar. Frågor om demokrati, mänskliga rättigheter och minoriteternas rättigheter får alltför lite utrymme i relationerna till Turkiet.

Turkiet står vid ett vägskäl. Den avgörande frågan är nu om landet kommer att välja vägen mot demokrati och ett mer öppet och tolerant samhälle, eller tänker man välja den väg som leder mot ökat våld och fortsatt förtryck? I denna motion ger Vänsterpartiet sin syn på utvecklingen i landet och presenterar en rad åtgärder som Sverige bör vidta för att säkerställa en positiv, demokratisk utveckling.

4 Konstitutionella förändringar

Efter en folkomröstning i september 2010 gjordes justeringar i den konstitution som Turkiet haft sedan militärkuppen 1982. Konstitutionen ses av många som ett av de största hindren mot att Turkiet slutgiltigt förvandlas från en stat med auktoritära inslag till en sann demokrati som präglas av rättssäkerhet och respekt för de mänskliga rättigheterna.

De justeringar som folkomröstningen godkände var kontroversiella. De medförde en del positiva förändringar som att militären kan ställas till svars i

Fel! Okänt namn på

civila domstolar, samt även vissa lättnader i strejkrätten. Samtidigt höjdes många kritiska röster mot att parlamentet fick rätten att tillsätta domare, vilket kritikerna menar skulle ge det styrande partiet AKP ett alldeles för stort inflytande över det turkiska rättsväsendet. Det största pro-kurdiska partiet, BDP, var också starkt kritiskt till att konstitutionen fortfarande inte kommer i närheten av att tillgodose kurdernas rättigheter.

Det är alldeles uppenbart att Turkiet behöver göra mer genomgripande förändringar av sin konstitution. Bland annat behöver Turkiet ta bort alla inskränkningar i befolkningens yttrandefrihet och föreningsfrihet, men också genomföra radikala reformer vad gäller bemötandet av minoriteter. Diskriminering gentemot minoriteters rättigheter, både språkliga och kulturella, måste förbjudas. En ny konstitution måste garantera att militären ställs under civil kontroll.

Sverige bör i de bilaterala kontakterna med den turkiska regeringen, men också i egenskap av medlemsland i EU, verka för att Turkiet genomför nödvändiga demokratiska reformer av sin konstitution. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Turkiet och de mänskliga rättigheterna

Både Amnesty International och Human Rights Watch riktar i sina årliga landrapporter mycket skarp kritik mot Turkiet vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna och de demokratiska fri- och rättigheterna. Båda organisationerna redovisar att 2010 kantades av fortsatta rapporter om tortyr, summariska arresteringar och det som närmast kan liknas vid politiskt motiverade rättegångar.

Trots att toleransen gentemot olika åsikter och människors rätt att yttra sig har förbättrats marginellt, så fortsätter yttrande- och pressfriheten att vara ett av de mest graverande problemen i Turkiet. I sin utvärdering av Turkiet skriver EU-kommissionen att turkisk lag inte skyddar yttrandefriheten i enlighet med de krav som finns i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, eller i den praxis som används inom Europadomstolen för mänskliga rättigheter.

Ett stort problem är den antiterrorlag som finns i Turkiet och som används flitigt för att kriminalisera aktiviteter som i andra länder skulle anses fullt normala och tillåtna. Terrordåden mot USA den 11 september 2001 används fortfarande som ett avskräckande exempel och har gett regeringen större utrymme att kväsa demonstrationer, fängsla olikstänkande och se mellan fingrarna när det gäller brott mot yttrande- och pressfriheten.

Amnesty beskriver i sin rapport "All Children Have Rights. End unfair prosecutions of children under anti-terrorism legislation" i juni 2010 att Turkiets antiterrorlagsartikel 1 definierar terrorism huvudsakligen efter dess syfte, inte dess taktik: "varje handling" som syftar till att "ändra Republikens karaktär som den specificeras i konstitutionen, dess politiska, legala, sociala, sekulära och ekonomiska system". Det handlar alltså om en gummiparagraf

Fel! Okänt namn på

som innebär att rättsväsendet kan klassificera i stort sett alla förslag som stör den officiella bilden av Turkiet som terrorism. Human Rights Watch instämmer och menar att Turkiets antiterrorlag innehåller en luddig och alldeles för bred definition av vad som anses vara terrorism. Alla som opponerar sig mot regeringen riskerar att klassas som terrorister.

Ett tydligt exempel på hur antiterrorlagstiftningen används i politiska syften är de så kallade KCK-rättegångarna. 152 representanter, aktivister, borgmästare och kommunalpolitiker från partiet BDP arresterades efter valet 2009. Därefter har massarresteringarna fortsatt och omfattar tusentals människor, anklagade för medlemskap i organisationen KCK/TM, en kurdisk organisation med påstådda kopplingar till den av EU och USA terrorstämplade organisationen PKK. Rättegångarna har fortsatt under 2011.

En av dem som fängslades var den kurdiske författaren, advokaten och människorättsaktivisten Muharrem Erbey. Han åtalades bland annat för ett tal han höll i Sveriges riksdag, inbjuden av Svenska stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet. Erbey åtalades för att han vid detta seminarium berättade att den turkiska polisen och militären använder allt hårdare metoder mot civila och intoleransen mot kurder har ökat. Han kritiserade den hårda behandlingen av stenkastande barn och att man kan dömas till mellan 10 och 25 år i fängelse för att man gjort segertecknet under ett politiskt möte. Erbey uppmärksammande också de politiska fångarnas ohållbara situation.

Fallet Erbey visar på det bisarra i regimens agerande. Att uttrycka sin åsikt, att kritisera en regim, är aldrig ett brott – det är en mänsklig rättighet.

Många av de anklagade har fått spendera omänskligt och omotiverat långa perioder i fängelse i väntan på rättegången, vissa upp till 18 månader. Under den tiden har varken de själva eller deras advokater fått ta del av de bevis som påstås indikera att något brott begåtts. De bevis som lagts fram under rättegångarna pekar inte på något som skulle kunna jämföras med terrorism enligt de normer som råder internationellt. Det råder också stora tveksamheter kring hur ”bevisen” samlats in: myndigheterna har enligt uppgift till Human Rights Watch övervakat och avlyssnat de anklagade utan att tillräckliga motiv fanns för detta.

Även journalister har arresterats för brott mot antiterrorlagen. Många nyhetsrapporter om PKK har klassats som ”terroristpropaganda”, varav den mest kända kanske är Vedat Kursun. Han var redaktör för tidningen Azadiya Welat och han åtalades 2010 för bland annat samröre med PKK. Han dömdes sedermera till 166 års fängelse – en dom som har överklagats. Journalisten Ahmed Sik arresterades för att ha rapporterat om det så kallade Ergenekonfallet, och kollegan Nedim Sener arresterades för att ha skrivit om mordet på människorättskampen Hrant Dink. Human Rights Watch menar att detta snarare handlar om rättegångar mot grävande och kritisk journalistik än faktiska brott.

Den turkiska antiterrorlagens attacker mot pressfriheten sträcker sig även utanför landets gränser. Den 15 augusti 2011 inleddes rättegången mot den kurdiska tv-kanalen ROJ-TV i Köpenhamn. ROJ-TV åtalades efter påtryckningar från Turkiet för samröre med PKK. Kanalen sänder från Danmark och vid fällande dom riskerar den att stängas ner. ROJ-TV har spelat en viktig roll

Fel! Okänt namn på

genom att man gett kurder och andra grupper en möjlighet att på sitt eget språk ta del av nyheter, samhällsprogram och diskussioner om de utmaningar som Mellanöstern står inför.

Antiterrorlagen används också för att strypa den fria tillgången till information. Turkiska myndigheter har begränsat åtkomsten till internetsajter, bland annat You Tube. Att kunna ta till sig information från en mängd olika källor är naturligtvis väsentligt i en demokrati.

Den turkiska antiterrorlagen är ett massivt hinder i vägen för yttrande-, åsikts- och pressfrihet i Turkiet. Lagen behöver harmonieras med de definitioner och lagar kring terrorism som råder i det internationella samfundet, och Turkiet måste omedelbart upphöra att använda antiterrorlagen som ett sätt att förfölja, arrester och fängsla oliktankande. Sverige måste som enskilt land och som medlem i EU, kräva att de som fängslats i Turkiet på politisk grund omedelbart måste frisläppas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Men hotet mot pressfriheten går även bortom antiterrorlagen. De turkiska rättsliga instanserna har satt i system att arrester och fängsla journalister som uttrycker en avvikande åsikt. Vänstertidningar och pro-kurdiska tidningar stängs utan motivering, vilket särskilt har uppmärksammats och fördömts av Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Sverige bör som enskild stat och som medlem i FN och EU, verka för att Turkiet lever upp till internationella åtaganden för att skydda pressfriheten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Rättsliga övergrepp

Det turkiska rättssystemet uppvisar stora brister på i princip alla nivåer. Rapporter om allt från polisiärt övervåld till korrumpierade domare och systematiserad tortyr skapar en bild av ett rättsväsende som inte lever upp till de krav som man ska kunna ha på ett modernt samhälle.

Människorättsorganisationer har länge vittnat om den utbredda förekomsten av övervåld, och i vissa fall regelrätt tortyr, bland poliser och gendarmer. Tortyren och våldet förekommer både i och utanför häktena. FN uttryckte senast i november 2010 "stor oro" för de åtskilliga rapporterna om tortyr som förekommer. Åtminstone fyra misstänkta fall av tortyr, där den intagne dött av sina skador, rapporterades under 2010 enligt Human Rights Watch.

Ett stort problem i samband med tortyren och övervåldet är strafflösheten gentemot förövarna. Den fällande domen mot dem som misshandlade Engin Ceber till döds i oktober 2008 utgör fortfarande tyvärr ett undantag. Det faktum att poliser och gendarmer sällan straffas för sina brott har skapat en mycket farlig situation och inneburit att förtroendet för rättssystemet urholkats.

Det har även blivit praxis att de som misstänks för brott häktas under en alldeles för lång period i väntan på rättegång. Detta är något som Europeiska rådet, och dess kommissionär för mänskliga rättigheter, Thomas Hammar-

berg, reagerat kraftigt på. Enligt honom ska långa häktningar endast användas i undantagsfall och om synnerliga skäl för detta råder. Eftersom den anklagade ännu inte dömts för något brott kan denna typ av frihetsberövande, som blivit allt vanligare i Turkiet, utgöra ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Detta gäller särskilt de länder som inte formulerat någon borte gräns för hur lång en häktning inför rättegång kan vara.

Turkiet måste genomföra genomgripande förändringar av sitt rättssystem. Det är fullständigt oacceptabelt att misshandel, tortyr, långa och oskäligen häktningar, och andra rättsliga övergrepp får förekomma i ett kandidatland till EU. Sverige bör använda alla tillgängliga diplomatiska kanaler, både bilaterala och inom ramen för EU, för att sätta tryck på den turkiska regeringen att skyndsamt vidta de åtgärder som krävs för att förändra det turkiska rättssystemet till ett system baserat på rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Turkiet och de fackliga rättigheterna

Att vara fackligt aktiv i Turkiet är fortfarande förenat med oerhört stora risker. Många riskerar att bli avskedade, misshandlade och fängslade på grund av sitt fackliga engagemang. I en rapport presenterad av Internationella fackliga samorganisationen (IFS) ges en dyster bild av läget för fackföreningar i Turkiet.

Den turkiska lagstiftningen är mycket bristfällig när det gäller facklig aktivitet och vad fackligt aktiva egentligen får göra. De konstitutionella förändringar som genomfördes 2010 innebar ytterst små lättnader i strejkrätten. Enligt konstitutionen måste det gå tre månader innan en laglig strejk kan utlysas. Det är en absurd lång period. Straffet för dem som deltar i "olagliga" strejker är hårt, och fängelse är inte ovanligt. Konstitutionen tillåter numera även kollektivavtal för offentligt anställda, men reglerna som kringgärdar dessa avtal är så strikta att det i praktiken blir mycket svårt att förhandla fram ett kollektivavtal som anställd inom den offentliga sektorn. Det framgår också av IFS:s rapport att myndigheterna manipulerar siffrorna bland fackklubbar för att förvägra dem möjligheten att sluta ett kollektivavtal.

Listan av övergrepp mot de fackliga rättigheterna är dock längre än så. Många arbetare i Turkiet tvingas av arbetsgivaren att byta till andra, mer arbetsgivarvänliga fackföreningar. De turkiska myndigheterna har också för vana att tysta fackligt aktiva. När en ordförande för en lokal fackklubb i en tidningsintervju framförde kritik mot att uppemot 70 000 barnarbetare används inom hasselnötsindustrin, arresterades han och förhördes i timmar eftersom myndigheterna menade att han "överdrev". Han riskerar fortfarande att bli av med sitt lärarjobb.

Även våldet mot fackföreningarna och fackligt aktiva har ökat. När den turkiska regeringen i december 2009 beslutade att privatisera Tekel, det statliga bolaget som hanterade sprit- och tobaksförsäljning, riskerade 12 000 arbetare att förlora jobbet. Enligt turkisk lag hade dessa personer rätt till omplace-

Fel! Okänt namn på

ring eftersom det rörde sig om en privatiseringsåtgärd, men AKP-regeringen vägrade att bistå med detta. Demonstrationer vidtog, bland annat framför AKP-högkvarteret. Den 16 december skyfflades demonstranterna över till en närliggande park, och följande dag använde polisen vattenkanoner och tårgas. Våldet eskalerade ytterligare när polisen gick till attack med påkar och träklubbor, vilket resulterade i att många demonstranter fick föras till sjukhus.

En fackförening som drabbats särskilt hårt är KESK som organiserar of-fentliganställda. Enligt IFS är trycket från de turkiska myndigheterna och arbetsgivarna mot KESK hårdare än mot något annat fackförbund. En del menar till och med att syftet är att tvinga KESK att helt upphöra med sin verksamhet. De turkiska myndigheterna har för vana att driva rättsliga processer mot facket, och ett av de mest uppmärksammade fallen är den så kallade KESK-rättegången. Anklagelserna i målet om ”intellektuellt stöd till illegala organisationer” är i allt väsentligt ogrundade. Processen mot de 31 anklagade är segdragen: rättegången har skjutits upp fyra gånger sedan de anklagade först arresterades i maj 2009. Samtliga anklagade är antingen kurder eller har kopplingar till den kurdiska minoriteten, vilket även ger en politisk-etnisk dimension till rättegången.

Respekten för de fackliga rättigheterna i Turkiet har tagit flera steg tillbaka de senaste åren. Sverige måste göra det tydligt för den turkiska regeringen att fortsatta kränkningar av dessa rättigheter inte kan accepteras, och att regeringen omedelbart måste göra en genomgripande översyn av lagstiftningen för att stoppa förtrycket mot de fackliga organisationerna och dess aktiva. Dessutom måste de fackligt aktiva som sitter fängslade skyndsamt få nya, rättssäkra rättegångar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Situationen för kurderna och andra minoriteter i Turkiet

Turkiets moderna historia har präglats av landets oförmåga att erkänna sig som ett mångetniskt och mångkulturellt land. Tillsammans med landets kristna minoriteter har kurderna utsatts för ett omfattande förtryck i försök att utplåna kurdernas kultur, språk och identitet. Detta har tagit sig uttryck i en hårdför assimileringspolitik som periodvis övergått till en ren fördrivning av kurderna och de kristna minoriteterna. Kurderna har svarat med att organisera sig för att kräva sina rättigheter, en politisk kamp som i vissa fall inkluderat väpnade uppror. Under 1980- och 90-talen förde PKK en väpnad kamp mot den turkiska centralregeringen. Under denna kamp begick PKK omfattande brott och övergrepp som inte kan ursäktas, men inte heller kan man ursäkta den turkiska regimens oproportionerliga och övergreppskantade motkampanjer som ofta tagit sig uttryck i en allmän förföljelse av kurderna i Turkiet.

I dag lever mellan 11 och 14 miljoner kurder i Turkiet. Trots att Turkiet ofta beskrivs som ett land där stora demokratiska framsteg skett är landets

resurser starkt ojämnt fördelade till kurdernas nackdel, och det politiska systemet är konstruerat för att exkludera kurderna från deltagande i de parlamentariska församlingarna.

Det är uppenbart när det gäller Turkiets författning att en del avsnitt, även om det inte sägs tydligt och klart, är riktade mot den kurdiska befolkningen. Ett sådant exempel är landets 10-procentsspärr vid valen till parlamentet. Det är ett effektivt sätt att utestänga kurdiska partier från politiskt inflytande. Kurdiska partier eller partier som försvarat kurdernas rättigheter har dessutom gång på gång utsatts för hård repression, valfusk och även förbud, exempelvis mot partier som Hadep och Dehap. Även ett stort antal enskilda kurdiska politiker har utsatts för hård repression. Leyla Zana var 1994 den första kurdiska kvinnan att väljas in i det turkiska parlamentet – redan efter att hon svurit parlamentseden greps hon för att ha brutit på kurdiska och haft ett hårband med de kurdiska färgerna. Hon frigavs först 2004 och har fått Sacharovpriset från Europaparlamentet.

Trots år av hot om förbud och trakasserier av deras valda representanter lyckades det pro-kurdiska partiet DTP nå stora framgångar i parlamentsvalet 2007 och i lokalvalen 2009. DTP stängdes dock ner av den turkiska författningsdomstolen 2009. Efterföljaren till DTP, BDP, har axlat sin föregångares mantel, på gott och ont. I parlamentsvalet 2011 nådde man stora framgångar och lyckades öka antalet mandat i parlamentet. Men samtidigt har trakasserier och övergreppen från de turkiska myndigheterna fortsatt med oförminskad styrka, där KCK-rättegångarna är det tydligaste exemplet.

Det är dock inte bara kurderna som drabbas av Turkiets förtryck av minoriteter. I landet bor även armenier, assyrier, syrianer, kaldéer, araber och aleviter. Precis som med kurderna så förnekas dessa folkgrupper rätten att tala sina egna språk i offentliga sammanhang och diskrimineras i ett utbildningssystem som är mer inriktat på att assimilera minoriteter än tillåta olikheter. Särskilt utsatta är också landets romska befolkning. Både Human Rights Watch och Minority Rights Group rapporterar om att många romska hem skövlas utan kompensation för att ge plats åt olika ”urbaniseringsprojekt”, vilket bland annat gett upphov till att många romska barn förvägrats rätten till utbildning.

Ett av de tydligaste exemplen av förtrycket mot Turkiets kristna befolkning är den rättsprocess som drivits mot Mor Gabrielklostret som ligger nära staden Midyat. Klostret är en iögonfallande byggnad i en stad som genom historien har haft en stor andel assyrier, men som under 1900-talet dränerades på sin kristna, och till stor del assyriska, befolkning. Startskottet blev folkmordet 1915 som slog hårt mot städer som Midyat, men utvandringen av kristna fortsatte under hela århundradet. Idag finns bara strax över hundra kristna familjer kvar, i en befolkning på över 60 000 invånare. Mor Gabrielklostret har blivit en viktig symbolisk plats för Turkiets kristna minoritet.

Klostret har länge varit inblandat i en rättslig process som gäller den mark som klostret står på. Klostret pressas hårt av den turkiska staten, som hävdar att man har rätt att expropriera marken. Under 2008 informerades munkarna om att stora delar av marken egentligen var skog som tillhörde den turkiska staten, och att den mur som omger klostret nu anses olaglig.

Fel! Okänt namn på

Mor Gabriel pressas även av privatpersoner som bor i området och som påstår att munkarna sysslar med ”illegala religiösa aktiviteter och reaktionärt missionerande”. Detta görs trots att ingen av munkarna någonsin blivit dömd för något brott. Inte heller säger munkarna att de bedriver någon missionsverksamhet. Stämmningsansökan som lämnats in av en av de boende i området är fylld av hotfyllda anklagelser mot klostret och dess munkar, men indirekt också hela den kristna minoriteten i Turkiet.

Munkarna i Mor Gabriel hävdar att dispyten inte bottnar i någon landkonflikt. Istället, menar man, är detta ett tydligt tecken på att Turkiet helt enkelt vill ha kontroll över de minoriteter som finns i landet. Med tanke på hur den turkiska staten tagit tydlig ställning i konflikten mot klostret, är det uppenbart att man brustit i sitt ansvar för att skydda minoriteter.

De pågående medlemskapsförhandlingarna mellan Turkiet och EU ger Sverige och resten av unionen en möjlighet att stå upp för minoriteternas politiska, religiösa, kulturella och sociala rättigheter i Turkiet. Grunden för förhandlingarna är Köpenhamnskriterierna som bland annat innehåller krav på att de mänskliga rättigheterna ska respekteras; det är avgörande att kräva att Turkiet inte bara på pappret utan också i verkligheten lever upp till dessa krav. EU kan genom förhandlingarna verka för en grundläggande reformering av det politiska systemet för att exkluderingen och förtrycket av alla minoriteter i Turkiet ska upphöra. Sverige bör agera inom EU för att villkora ett turkiskt EU-medlemskap med tydliga reformer på detta område. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Våld mot kvinnor i Turkiet

Läget för kvinnor i Turkiet är fortsatt allvarligt. Även under 2011 strömmade rapporter in om ett utbrett våld mot kvinnor, särskilt inom familjen. Av de kvinnor som fyllt 15 år uppger hela 42 procent att de någon gång under sitt liv blivit misshandlade av sin man/partner. Bland kvinnor på landsbygden är siffran ännu högre, 47 procent. Hedersrelaterat våld (som även lett till döden) och tvångsgifte fortsätter att vara stora problem.

Det märkliga med Turkiet är att landet har antagit relativt kraftfulla lagar för att komma till rätta med våldet mot kvinnor. Lag 4320, som stiftades 1998 och reviderades 2007, ger sken av att Turkiet ser allvarligt på våld mot kvinnor. Den stipulerar tydliga handlingsalternativ för de kvinnor som utsätts för misshandel och är även utformad på ett sätt som ska säkerställa snabb intervention för att skydda de utsatta kvinnorna.

Lagparagrafer är dock bara värda något om de följs, och här visar det turkiska rättssystemet upp en förbluffande oförmåga att leva upp till bland annat lag 4320. I rapporten ”He loves you, he beats you” av Human Rights Watch framkommer att polisen ofta missköter sina uppgifter. Kvinnor uppger att polisen hånat dem och skickat hem dem, då kvinnorna värdjat om skydd. Lagen diskriminerar också mot skilda och ogifta kvinnor som inte ens nämns i lagtexten.

Turkiets kommunallag stipulerar att varje turkisk stad med ett invånarantal över 50 000 ska ha ett kvinnohus, men inte heller detta är något som följs. De kvinnor som intervjuas i rapporten vittnar också om en hel del fel som begås inne i de kvinnohus som finns. Bland annat är säkerheten för kvinnorna som bor på kvinnohusen oftast väldigt undermålig.

Att nästan hälften av alla turkiska kvinnor någon gång blivit misshandlade är självfallet oacceptabelt. Den turkiska regeringen måste ta krafttag mot våldet och se till att de stiftade lagar som finns också följs: inga luckor i lagen får förekomma! I förhandlingarna om medlemskap i Europeiska unionen måste Sverige se till att Turkiet presenterar en tydlig, målinriktad handlingsplan för hur våld mot kvinnor ska minska. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Situationen för hbt-personer

Acceptansen i det turkiska samhället för hbt-personer är mycket låg. De fåtal som trots allt accepteras av sina familjer tvingas oftast ljuga om sin sexuella läggning eller könsidentitet offentligt. Läget för hbt-personer försämrades dramatiskt 2008 då den 26-årige Ahmet Yildiz sköts till döds utanför en krog i Istanbul. Ahmets far misstänks för dådet i vad som pekats ut som Turkiets första fall av hedersrelaterat våld riktat mot hbt-personer.

Oförståelsen och hatet riktat mot hbt-personer sträcker sig hela vägen upp till den AKP-ledda regeringen. Den turkiska familjeministern Aliye Selma Kavaf sade i ett uttalande i början av 2010 att hon anser att "homosexualitet är en sjukdom" som hon tycker "bör behandlas". Uttalandet ger en tragisk fingervisning om läget för hbt-personer i Turkiet.

Trots att diskrimineringen är kraftig så finns det ändå en känsla bland många hbt-personer att Turkiet långsamt håller på att förändras. Ett antal aktivister som kämpar för stärkta rättigheter för hbt-personer startade gruppen Hevjin i den kurddominerade staden Diyarbakir. Hevjin ger ut en gratistidning som bland annat sprids på kaféer och i bokaffärer och målet är att lyfta fram situationen för hbt-personer och skapa en diskussion kring tolerans och mångfald. Två av initiativtagarna till Hevjin, Koya och Solin, påpekar i en intervju att hbt-personer i de kurdiska delarna av Turkiet är dubbelt diskriminerade: både som hbt-personer och som kurder.

Turkiet måste revidera sina lagar så att de tydligt skyddar hbt-personer. De som gör sig skyldiga till hatbrott gentemot hbt-personer måste ställas inför rätta. Sverige måste som enskilt land, och som medlem i EU, se till att Turkiet lever upp till sina internationella åtaganden vad gäller hbt-personers rättigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 9 september 2011

Hans Linde (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Kent Persson (V)